

УДК 351.746.2: 35

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Галуцько В.М., к. ю. н., доцент,
проректор матеріально-технічного забезпечення та інфраструктури
Херсонський державний університет

У статті розглянуто основні принципи та стандарти, які мають визначати основи побудови та діяльності правоохоронних органів України як елемента публічної адміністрації це верховенство права; законності; пріоритету прав та свобод людини і громадянина; рівності; заборони зловживання владою; справедливості; захисту даних та поваги приватної інформації; дотримання вимог конфіденційності інформації під час виконання запитів; прозорості.

Ключові слова: принципи, стандарти, правоохоронні органи, правова система, верховенство права, елемент публічної адміністрації.

В статье рассмотрены основные принципы и стандарты, которые должны определять основы построения и деятельности правоохранительных органов Украины как элемента публичной администрации-это верховенство права; законности; приоритет прав и свобод человека и гражданина; равенство; запрете злоупотребления властью; справедливость; защита данных и уважения частной информации; соблюдение требований конфиденциальности информации во время выполнения запросов; прозрачности.

Ключевые слова: принципы, стандарты, правоохранительные органы, правовая система, верховенство права, элемент публичной администрации.

Halunko V.M. THE BASIC PRINCIPLES OF LAW ENFORCEMENT AS PART OF THE PUBLIC ADMINISTRATION

In the article the basic principles and standards that should determine the bases of law enforcement and the Ukraine as part of the public administration is the rule of law; rule of law; priority rights and freedoms of man and citizen; equality; prohibition of abuse of power; justice; data protection and respect for privacy; compliance with confidentiality execution time; transparency.

Key words: principles, standards, law enforcement agencies, legal system, rule of law, public administration element.

В умовах розбудови України, інтеграція у європейський правовий простір супроводжується реформуванням правової системи України ефективність якого залежить від врахування основних правових цінностей, що напрацьовані європейською спільнотою. На сьогодні питання ефективної боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку, забезпечення прав і свобод людини та громадянина є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав без винятку. Саме стан справ у сфері боротьби зі злочинністю, забезпечення прав і свобод людини, створення умов для їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави й суспільства в цілому. Тому, особливої значущості та актуальності набуває забезпечення на належному рівні європейської безпеки, гарантування безпеки та добробуту громадян, забезпечення їх прав і свобод, боротьба зі злочинністю, підтримання належного правопорядку в суспільстві, і ці задачі покладаються у першу чергу на правоохоронну систему. У Конституції України, підкреслено, що основними об'єктами, які повинні захищатись системою державних органів, є особистість – її права та свободи; суспільство – його матеріальні і духовні цінності; держава – її конституцій-

ний лад, суверенітет і територіальна цілісність. У ч.1 ст. 8 Конституції визначено, що в Україні діє принцип верховенства права [1]. Одним з проявів якого є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, а саме норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка дістала відображення в Конституції України [2]. Саме на сьогодні набувається особливого значення при забезпеченні дотримання принципу верховенства права в діяльності усіх органів державної влади України, у тому числі і правоохоронних органів. А особливо при їх реформуванні коли особливу увагу необхідно звернути на створення необхідних умов для дотримання працівниками цих органів під час виконання покладених на них обов'язків принципу верховенства права. Однак, на практиці в Україні гарантування верховенства права є однією з проблем, які потребують свого невідкладного розв'язання.

Сам зміст принципу верховенства права у Конституції не розкрито. Відповідно до рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного

Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 року № 15-рп/верховенство права – це панування права в суспільстві [3]. Тим самим Конституційний суд України визначив верховенство права виключно як панування права у суспільстві, однак не врахував ознаки верховенства права, що були визначені Європейським судом з прав людини. Тому, зважаючи на це та прагнення України досягти європейських стандартів діяльності публічної адміністрації було б доцільно врахувати практику Європейського Суду з прав людини та внести відповідні зміни до чинного законодавства.

Наступним важливим принципом є законність, яка виражається у верховенстві закону в системі нормативно-правового регулювання правоохоронної системи, а також в необхідності слідувати закону в процесі правозастосовної діяльності суб'єктів правоохоронної системи та яку слід розглядати як утвердження верховенства вимог і положень Конституції та законів України у ході адміністративно-правового регулювання суспільних відносин [4]. З цього приводу О.М. Бандурка визначає зміст забезпечення законності в виконанні покладених на правоохоронців обов'язків щодо охорони громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки, боротьби зі злочинністю, охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів особи, власності, природного середовища, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань у суворій відповідності до чинного національного законодавства, здійсненні контролю та нагляду за дотриманням вимог закону іншими органами публічної адміністрації, посадовими особами та громадянами [5]. Виконання попередніх принципів неможливе без принципу гласності та прозорості, які полягають у тому, що діяльність суб'єктів правоохоронної системи є відкритою. Вони зобов'язані інформувати органи влади і управління, громадські організації, населення і засоби масової інформації про свою діяльність, стан громадського порядку та заходи, що вживаються для цього. І як за приклад, в Україні чудово було б взяти як зразок Грузію, де в поліції, на яку покладаються основні обов'язки щодо охорони громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки, боротьби зі злочинністю, охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів особи та ін., було оснащено відеокамерами машини патрульної поліції, всі протоколи, правопорушення фіксуються на камеру, їх можна проглядати в режимі он-лайн. У відділках поліції, як і у більшості

країн Європи, немає закритих приміщень, стіни є прозорими, що унеможливорює фізичний тиск чи побиття затриманих [6]. На думку європейців такий дизайн створює робочу, ділову атмосферу, дисциплінує та підвищує відповідальність кожного працівника за власну поведінку, ускладнює вчинення корупційних дій. Окрім, того особливо важливим для реалізації принципу відкритості є обов'язок публічної адміністрації вказувати причини (підстави) ухвалення тих чи інших рішень [7]. Так на сьогодні активно обговорюється питання щодо доступності адміністративної влади та адміністративних послуг, електронного урядування та використання електронної пошти. Зміст зазначеного принципу полягає у запровадженні такої форми організації публічного адміністрування як «електронне урядування». На думку, А.В. Манойла, «електронне урядування» за умов високорозвинутого інформаційного суспільства, загальної комп'ютерної грамотності населення та розвинутої мережевої інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури забезпечує достатньо високий ступінь інформаційної прозорості діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування (але з огляду на прагнення самого органу бути відкритим до громадськості та надання доступу до інформації) [8]. Все це підвищує професіоналізм та компетентність. Що дозволить робити висновки, що у правоохоронній системі працюють спеціалісти-професіонали, які володіють спеціалізованими правовими знаннями, відповідними навичками роботи, кваліфіковано виконують юридично значущі дії, що визначають зміст їх роботи. Складність життєвих ситуацій, що вирішуються правоохоронцями, висока вимогливість правової процедури, особливості формально-абстрактного мислення і термінології юридичного спілкування передбачають, що цю роботу повинні здійснювати лише спеціально підготовлені фахівці.

Отже, основні принципи та стандарти, які мають визначати основи побудови та діяльності правоохоронних органів України як елементу публічної адміністрації це верховенство права; законності; пріоритету прав та свобод людини і громадянина; рівності; заборони зловживання владою; справедливості; захисту даних та поваги приватної інформації; дотримання вимог конфіденційності інформації під час виконання запитів; прозорості; відкритості для зовнішньої перевірки, прозорості для перевірок та нагляду; доступності адміністративної влади та адміністративних послуг, електронного урядування та використання електронної пошти; ефективності та результативності; взаємної відповідальності держави і людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України, Харків, 2012
2. Функционирование демократических институтов в Украине : Резолюция Парламентской Ассамблеи Совета Европы : від 26.01.2012 р., № 1862 (2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a57.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) : від 02.11.2004 № 15-рп // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.
4. Проблеми реалізації Конституції України : монографія / від. ред. В.В. Погорілко. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України: А.С.К., 2003. – 652 с.
5. Адміністративна діяльність міліції : підручник : за заг. ред. акад. АПрНУ, проф. О.М. Бандурки. – Харків, Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 448 с.
6. Всеукраїнська спілка боротьби з корупцією: Гruzинське «диво» у боротьбі з корупцією: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vsk.kiev.ua/index.php?lang=ua>
7. Мельник Р.С. Система адміністративного права України : монографія / Р.С. Мельник. – Х.: Вид-во Харківського національного університету внутрішніх справ, 2010. – 398 с.
8. Манойло А.В. Государственная информационная политика в особах условиях : монографія / А. В. Манойло. – М.: МИФИ, 2003. – 388 с.